

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือมาเป็นเวลาช้านาน ดำรงฐานะเป็นแกนกลางและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้มีส่วนอย่างสำคัญยิ่งในการพัฒนาชีวิตของประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และส่งเสริมความมั่นคงแก่ชาติไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (คณินนิตย์ จันทบุตร 2532 : 217) พระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ซึมซาบในจิตใจของคนไทยจนทำให้มีอุปนิสัยแตกต่างไปจากชนชาติอื่น พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากฐานทางศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมทางจิตใจของคนไทย (ภัทรา บุญสุยา 2545 : 1) การธำรงรักษาพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญที่พุทธศาสนิกชน คือพระสงฆ์และประชาชนในอดีต ได้ช่วยกันธำรงรักษาพระพุทธศาสนาด้วยการศึกษาหลักธรรมแล้วนำมาสั่งสอนและปฏิบัติกันอย่างไม่ขาดสาย จนกลายเป็นวิถีชีวิตแบบไทยจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาของพระสงฆ์อยู่บนหลักของไตรสิกขาได้แก่ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งจำแนกออกเป็นสองด้านได้แก่ ด้านคัมภีร์และ ด้านวินัยสวดมนต์ โดยศึกษาตามกระบวนการคือปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรม และปฏิเวธธรรม(กรมการศาสนา 2544 : 6) การศึกษาไตรสิกขาของพุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะพระภิกษุสามเณร เป็นกระบวนการศึกษาแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านพระพุทธศาสนา คุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามเป็นรากฐานที่สำคัญด้านวัฒนธรรมของคนไทย นับเป็นการขัดเกลาสร้างสมาชิกใหม่ให้แก่สถาบันพระสงฆ์ เพื่อให้ได้สมาชิกที่พึงประสงค์และมีประสิทธิภาพมาทำหน้าที่ทาง

สังคม ในฐานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชน และเป็นการพัฒนาความรู้ให้แก่พระสงฆ์เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมแก่สมณเพศ

ในอดีตพระสงฆ์เคยมีบทบาทสำคัญด้านการจัดการศึกษาของสังคมไทย วัดจึงเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ด้านญาณวิทยาของคนไทย ต่อมาเมื่อทางราชการได้ปฏิรูปการศึกษาตามการศึกษาแบบตะวันตก (กรมการศาสนา 2535 : 19 - 21) ทำให้ระบบการศึกษาทางฝ่ายอาณาจักรเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ต่อมาทางราชการจึงได้นำระบบการศึกษาออกไปจากวัดและลดบทบาทด้านการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ ให้รับผิดชอบเฉพาะการศึกษาของพระสงฆ์ โดยรัฐก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาของพระสงฆ์เท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความสั่นคลอนรากฐานการศึกษาของพระสงฆ์

อย่างไรก็ตามแม้รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงเพราะประชาชนส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับการศึกษาจากระบบการศึกษาที่รัฐจัดให้ ยังต้องอาศัยระบบการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นสถานที่ศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ให้แก่ตนเอง จนทำให้คณะสงฆ์ต้องพยายามปรับปรุงการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของรัฐ แต่ก็ยังยึดหลักของไตรสิกขาโดยจัดการศึกษาออกเป็น 3 แนวทาง (พระมหาสุข สุวีโร 2539 : 3 - 4) คือ

1. การศึกษาแผนกบาลีและนักธรรม
2. การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง และโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
3. การศึกษาสงเคราะห์ คือ โรงเรียนพระอภิธรรม และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

คณะสงฆ์จัดการศึกษาขึ้นเพื่อผลิตศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา และเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาส (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 1 - 2) ให้ได้ศึกษาหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับการศึกษาวิชาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนาตนเอง (สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง 2542 : 1,10) โดยคณะสงฆ์ยังคงให้ความสำคัญกับการศึกษาแผนกบาลี และแผนกนัก

ธรรม เพราะเป็นระบบการศึกษาที่ผลิตศาสนบุคคลให้มีความเข้าใจหลักธรรมสามารถนำมาปฏิบัติ และเผยแผ่ได้อย่างถูกต้อง

ปัจจุบันการศึกษาแผนกบาลีและแผนกนักธรรมของคณะสงฆ์ถูกแยกออกจากแผนกการจัดการศึกษาของชาติปล่อยให้คณะสงฆ์บริหารกันเอง ทำให้การบริหารการศึกษาของพระสงฆ์ไม่เป็นระบบเนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบและเป้าหมายทางการศึกษาตามแนวพุทธศาสนาที่ชัดเจน การจัดการศึกษาภายใต้การบริหารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทำให้ประสบปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านงบประมาณ ด้านการวัดผลและการประเมินผล และด้านคุณภาพของผู้เรียน อันเนื่องมาจากวัดหรือสำนักศาสนศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ส่วนคณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรใหญ่รับผิดชอบเฉพาะการวัดผลและการประเมินผล จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญทัดเทียมกับการพัฒนาทางสังคมได้ นอกจากนี้การศึกษาของคณะสงฆ์มุ่งสอนด้านนิรุกติศาสตร์ไม่ได้สอนให้ผู้ศึกษารู้จักวิเคราะห์ วิจัยเนื้อหาหลักพระธรรมวินัยเพื่อให้เกิดความแตกฉานแล้วนำไปปฏิบัติ (พระเทพเวที 2532 : 667 - 672) ทำให้พระภิกษุสามเณรบางส่วนที่สำเร็จการศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่สามารถออกไปเผยแผ่และสอนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้จะเพิ่มการศึกษาแผนกสามัญขึ้นเมื่อ พ. ศ. 2514 ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมด้านการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนทางหนึ่ง แม้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่เนื่องจากโครงสร้างการศึกษาของคณะสงฆ์ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณและกำลังคนจากรัฐบาลได้ จึงประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากร และขาดแคลนงบประมาณ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 1) ประกอบกับผู้บริหารคณะสงฆ์ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับปริมาณผู้สอบได้มากกว่าคุณภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนด้อยคุณภาพส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านพระพุทธศาสนา และสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

ปัจจุบันคณะสงฆ์ในภาคใต้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ภาคคือภาค 16 17 และ 18 (กรมการศาสนา 2542 : 293) และได้จัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้ง 3 แผนกคือ แผนกบาลีมีสำนักเรียนจังหวัดจำนวน 12 สำนักเรียน (สำนักงานเลขาธิการแม่

กองบาลีสนามหลวง 2545 :24 - 25) แผนกนักธรรมมีสำนักเรียนจังหวัดจำนวน 14 แห่ง และแผนกสามัญศึกษามีโรงเรียนจำนวน 23 แห่ง (กรมการศาสนา 2544 : 3- 4) การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์หนใต้ได้จัดการศึกษาตามคณะสงฆ์ส่วนกลาง

คณะสงฆ์จังหวัดสงขลาอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าใหญ่หนใต้ และเจ้าคณะภาค 18 (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2546 : 174) ได้จัดการศึกษาตามคณะสงฆ์ส่วนกลางโดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 แผนกคือ แผนกบาลี แผนกนักธรรม และแผนกสามัญศึกษา การจัดการศึกษาในปัจจุบันประสบความสำเร็จน้อยกว่าในอดีต สำนักศาสนศึกษาหลายแห่งไม่สามารถเปิดสอนได้ และที่เปิดสอนอยู่ก็ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่เนื่องจากประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน นอกจากนี้การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลาได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพระพุทธศาสนาและสังคม จากสภาพความเป็นจริงทางการศึกษาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจต้องการที่จะศึกษาเรื่อง " ผลกระทบจากการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลาที่มีต่อพระพุทธศาสนาและสังคม" เนื่องจากกรณีดังกล่าวยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยมาก่อน โดยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา และผลกระทบจากการจัดการศึกษาที่มีต่อพระพุทธศาสนาและสังคม เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของพระสงฆ์นำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการศึกษาของพระสงฆ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในจังหวัดสงขลาที่มีต่อพระพุทธศาสนาและสังคม

ขอบเขตในการวิจัย

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้ามุ่งศึกษาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา โดยจะศึกษาประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1. ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในจังหวัดสงขลา

1.1.1 สภาพและปัญหาด้านปัจจัยทางการศึกษาพระปริยัติธรรม

1.1.1.1 ด้านผู้บริหาร

1.1.1.2 ด้านครูผู้สอน

1.1.1.3 ด้านผู้เรียน

1.1.1.4 ด้านงบประมาณ

1.1.1.5 ด้านหลักสูตร

1.1.2 สภาพและปัญหาด้านกระบวนการศึกษาพระปริยัติธรรม

1.1.2.1 ด้านเป้าหมายทางการศึกษาพระปริยัติธรรม

1.1.2.2 ด้านการบริหารและการจัดการ

1.1.2.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

1.1.2.4 ด้านการวัดและการประเมินผล

1.2.3 สภาพและปัญหาด้านผลผลิตทางการศึกษาพระปริยัติ

ธรรม

1.1.3.1 ด้านปริมาณและคุณภาพของผู้เรียน

1.1.3.2 ด้านความเชื่อมั่นและการนำไปใช้ประโยชน์

1.2 ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในจังหวัดสงขลาที่มีต่อพระพุทธศาสนาและสังคม

1.2.1 ผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา

1.2.1.1 ผลกระทบต่อศาสนธรรม

1.2.1.2 ผลกระทบต่อศาสนบุคคล

1.2.2 ผลกระทบต่อสังคม

- 1.2.2.1 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม
- 1.2.2.2 ด้านความสงบสุขของคนในสังคม
- 1.2.2.3 ด้านการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน
- 1.2.2.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

2. ขอบเขตทางด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพ ปัญหา และผลกระทบจากการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยได้ศึกษาจากสำนักศาสนศึกษา 3 แผนกดังนี้

2.1 สำนักศาสนศึกษาแผนกธรรม 19 แห่ง ในจังหวัดสงขลาทั้งในเขตเมือง และเขตชนบท ผู้วิจัยได้กำหนดโดยอาศัยเกณฑ์คือ สำนักศาสนศึกษาที่เปิดเรียนตามเกณฑ์ที่แม่กองธรรมสนามหลวงกำหนดคือ เปิดการเรียนการสอนวันละ 2 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 5 วัน เว้นวันโกนและวันพระ

2.2 สำนักศาสนศึกษาแผนกบาลี จำนวน 5 แห่ง

2.3 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจำนวน 4 แห่ง

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยการ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม (Field Research)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. แหล่งข้อมูลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แหล่งข้อมูลจำแนกได้ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 25 รูป

1.2 กลุ่มครู-อาจารย์จำนวน 10 รูป

1.3 กลุ่มนักเรียนพระปริยัติธรรมจำนวน 39 รูป

1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลคือ ข้อคำถามประกอบการสัมภาษณ์ เทปบันทึกการสัมภาษณ์ สมุดบันทึกการสัมภาษณ์ สมุดบันทึกการสังเกต และอุปกรณ์เครื่องเขียนต่างๆ

3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลเอกสาร ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนกบาลี แผนกนักธรรม และแผนกสามัญศึกษา นำมาเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดขอบเขตของการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา

3.2 ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บข้อมูลดังนี้

3.2.1 การสัมภาษณ์ ได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกำหนดกรอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาฉบับที่ทำการสัมภาษณ์

3.2.2 การสังเกต ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี แผนกนักธรรม และแผนกสามัญศึกษา การนิเทศครูผู้สอนพระปริยัติธรรม และนักเรียน

4. วิธีจัดกระทำข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากแถบบันทึกเสียง นำแถบบันทึกเสียงมาถอด และนำข้อมูลจากสมุดบันทึกการสังเกตภาคสนาม มาเรียบเรียงจัดแบ่งหมวดหมู่ตามเนื้อหาที่ศึกษาแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ หากมีข้อมูลผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนมาก ผู้วิจัยได้ออกเก็บข้อมูลเพิ่มเติมส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

4.2 นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยแยกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการบันทึกสังเกต มาจัดหมวดหมู่ตามเนื้อหาที่กำหนด ซึ่งช่วยให้ลำดับเหตุการณ์ และเรียบเรียงเนื้อหาสาระให้เป็นระบบมากขึ้น และใช้การวิเคราะห์แบบตีความสร้างข้อสรุปตามกรอบที่ใช้ในการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้

ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. สรุปผลการศึกษา นำเสนอเป็นรายงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Approach Analysis)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาพระปริยัติธรรม หมายถึง การศึกษาตามหลักสูตรนักธรรมหลักสูตรบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษา

พระปริยัติธรรมแผนกนักธรรม หมายถึง การศึกษาของคณะสงฆ์ ตามหลักสูตรของกองธรรมสนามหลวง มี 3 ระดับคือ นักธรรมตรีชั้นตรี นักธรรมชั้นโทและนักธรรมชั้นเอก

พระปริยัติธรรมแผนกบาลี หมายถึง การศึกษาของคณะพระสงฆ์ที่จัดตามหลักสูตรของแม่บาลีสนามหลวง แบ่งเป็น 3 ระดับ 8 ชั้น คือ ระดับเปรียญตรี ได้แก่ ชั้นประโยค 1 - 2 -ประโยค ป.ธ. 3 ระดับเปรียญโทได้แก่ ชั้นประโยค ป.ธ. 4-ป.ธ. 6 และระดับเปรียญเอก ได้แก่ ชั้นประโยค ป.ธ.7 -ป.ธ. 9

พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา หมายถึง การศึกษาที่คณะสงฆ์จัดตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเรื่องโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ผลกระทบ หมายถึงผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ

พระพุทธศาสนา หมายถึงพระพุทธศาสนาในจังหวัดสงขลา

สังคม หมายถึงชุมชนชาวพุทธในจังหวัดสงขลา

คณะสงฆ์จังหวัดสงขลา หมายถึงพระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์พุทธศักราช 2535

สำนักเรียนจังหวัดสงขลา หมายถึง สำนักเรียนศาสนศึกษาแผนกบาลีและนักธรรมที่เปิดสอนพระปริยัติธรรมทุกแห่งที่อยู่ในเขตการปกครองจังหวัดสงขลา

สำนักศาสนศึกษา หมายถึงวัดที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมทั้ง
แผนกบาลีและแผนกนักธรรม แก่พระภิกษุสามเณร

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ หมายถึง สถานที่จัดการเรียนการ
สอนวิชาสามัญแก่พระภิกษุสามเณร

เจ้าสำนักเรียนจังหวัดสงขลา หมายถึงเจ้าคณะจังหวัดสงขลา

ครูสอนพระปริยัติธรรม หมายถึงพระภิกษุ หรือสามเณร ที่ทำการสอนใน
โรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลี และแผนกนักธรรม

พระมหาเปรียญ หมายถึงพระภิกษุสามเณรที่สอบบาลีสนามหลวงได้ตั้งแต่
สามประโยคขึ้นไป และได้รับพระราชทานพัดเปรียญจากสมเด็จพระสังฆราชแล้ว

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสภาพและปัญหาจากการจัดการศึกษาพระ
ปริยัติธรรม ของพระสงฆ์จังหวัดสงขลา
2. ทราบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับ ผลกระทบจากการจัดการศึกษาพระปริยัติ
ธรรมที่มีต่อพระพุทธศาสนาและสังคมในจังหวัดสงขลา
3. ทราบปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของ
คณะสงฆ์จังหวัดสงขลาอย่างชัดเจน สามารถนำไปใช้ปรับปรุงและแก้ไขการจัดการศึกษา
ของคณะสงฆ์จังหวัดสงขลาต่อไป
4. เป็นข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้ในการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้แก่
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์
จังหวัดสงขลา